

Jonna Pehkonen

KÄSITYKSIÄ KOULUJEN TARJOAMASTA SEKSUAALIKASVATUKSESTA

Sisällönanalyysi Vauva.fi-sivuston keskusteluista

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Huhtikuu 2025

TIIVISTELMÄ

Jonna Pehkonen: Käsityksiä koulujen tarjoamasta seksuaalikasvatuksesta. Sisällönanalyysi Vauva.fi-sivuston

keskusteluista

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma

Huhtikuu 2025

Tämän kandidaatintutkielman tarkoituksena on tutkia sitä, millaisia käsityksiä ja näkemyksiä koulujen tarjoamasta seksuaalikasvatuksesta ilmenee Vauva.fi-verkkofoorumien keskusteluissa. Tutkielmassa tarkastellaan kirjoittajien mielipiteitä liittyen koulujen seksuaalikasvatuksen tärkeyteen, laatuun, sisältöihin ja ajoitukseen. Huomiota kiinnitetään siihen, mitä seksuaalikasvatuksen ajatellaan ja halutaan pitävän sisällään, ja mihin ikäryhmään mikäkin tieto kirjoittajien mielestä kuuluu. Tarkoituksena on selvittää, miten kirjoittajien näkemykset suhteutuvat tutkimustietoon seksuaalikasvatuksesta, sen nykytilanteesta ja ongelmakohtista. Siksi teoriapohja rakentuu vahvasti tutkimuskirjallisuudesta liittyen seksuaalikasvatukseen ja sen vaikutuksiin. Aiemman tutkimuskirjallisuuden keskeisin sisältö on se, että laadukas seksuaalikasvatus on tärkeä osa seksuaaliterveyttä ja hyvinvointia. Tutkimuskirjallisuus korostaa sitä, ettei seksuaalikasvatuksen tarjoaminen johda sosiaalisiin tai terveydellisiin ongelmiin, vaan päinvastoin vähentää niitä.

Seksuaalikasvatus käsitetään tutkielmassa kokonaisvaltaisesti ja myönteisesti koko elämän kestäväksi prosessiksi, jonka tehtävänä on tukea seksuaalista kehitystä. Tämä tarkoittaa erityisesti sellaisten tietojen ja taitojen omaksumista, jotka mahdollistavat seksuaalisuuden ymmärtämisen ja siitä nauttimisen turvallisesti, vastuullisesti ja hyvinvointia lisäen. Seksuaalikasvatus painottuu elinikäisyydestään huolimatta erityisesti lapsuuteen ja nuoruuteen, ja kattava ja ikätasoinen seksuaalikasvatus on jokaisen lapsen ja nuoren oikeus.

Tutkimusaineisto kerättiin Vauva.fi-sivuston keskustelupalstoilta ja sitä analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysin kautta aineistosta löydettiin sekä viitteitä myönteisestä suhtautumisesta koulujen seksuaalikasvatukseen että kritisoivia mielipiteitä sitä kohtaan. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että keskustelupalstalla hyväksytään ennakoivan seksuaalikasvatuksen tarjoaminen sekä kertominen esimerkiksi murrosiän muutoksista ja lisääntymisbiologiasta. Tutkimuksen perusteella keskustelupalstalla tunnustetaan tiedon seksistä olevan tärkeää jo lapsena, vaikka seksistä kertominen herättääkin palstalla hieman vastustusta joissakin kommentoijissa. Tulokset osoittavat lisäksi, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin suhtaudutaan keskustelupalstalla kriittisesti.

Tutkimuksen tekemistä rajoitti se, että kaikista aiheista ei keskusteltu aineistossa tasapuolisesti. Seksuaalikasvatus pelkistyy aineistossa usein seksivalistukseksi, eikä kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksen ajatus näy aineistossa lähes ollenkaan. Mainitsematta jääneiden teemojen ei kuitenkaan voida olettaa olevan kirjoittajien mielestä turhia. Tutkielman tuloksista voi rajoitteista huolimatta päätellä, että keskustelupalstalla ilmenee konservatiivisia ja vanhanaikaisia näkemyksiä, mutta samanaikaisesti siellä tunnustetaan tarve seksuaalikasvatuksen muuttumiselle.

Avainsanat: seksuaalikasvatus, kehotunnekasvatus, seksuaaliterveys, seksuaalisuus, opetussuunnitelma

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
- Kyllä

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ilmiön kuvaus ja aiempi tutkimuskirjallisuus	3
2.1	Käsitteet	3
2.2	Seksuaalikasvatuksen merkitys	4
2.3	Laadukas seksuaalikasvatus	5
2.4	Opettajien ja oppilaiden näkemyksiä	6
2.5	Seksuaalikasvatus opetussuunnitelmassa	9
3	Tutkimusasetelma	12
3.1	Tutkimuskysymys	12
3.2.	Tutkimusaineisto ja -menetelmä	12
3.3	Tutkimuksen eettisyys ja aineiston ongelmat	14
4	Tulokset	15
4.1	Käsitykset seksuaalikasvatuksesta	15
4.2	Seksuaalikasvatuksen ajoitus	17
4.3	Seksuaalikasvatuksen sisällöt	19
4.3.1	Toivottava sisältö	19
4.3.2	Vastustettava sisältö	22
5	Yhteenveto ja pohdinta	25
Lähteet		29
Tutkimuskirjallisuus		29
Esimerkkeinä käytetyt opinnäytetyöt		32
Liite 1. Aineistona käytetyt ketjut		33

1 Johdanto

Seksuaalikasvatuksesta on viime vuosikymmeninä alettu puhua tärkeänä osana lasten ja nuorten kasvattamista. Seksuaaliterveyden rooli terveyden ja hyvinvoinnin osana tunnustetaan nykyään niin tutkimuskirjallisuudessa (Kontula & Meriläinen 2007; Robinson 2012), kansainvälisissä suosituksissa (WHO & BZgA 2010) kuin opetussuunnitelmassakin (Opetushallitus 2014). Opetuksessa seksiä ja seksuaalisuutta on käsitelty pitkään lähinnä lisääntymisen ja seksitautien näkökulmasta. Painopiste on ollut rajoituksissa ja kielloissa, vaikka seksuaalikasvatusta on paljon muutakin. (WHO & BZgA 2010.) Nykyään seksuaalisuuden asiantuntijat korostavat kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksen olevan tärkeää. Se tarkoittaa muun muassa positiivista suhtautumista seksuaalisuuteen ja seksiin sekä monipuolisten aiheiden käsittelyä seksuaalikasvatuksessa. (Em. 10.)

Länsimaissa koulut ovat ottaneet varsinkin 1970-luvulta lähtien jatkuvasti aktiivisempaa roolia seksuaalikasvatuksessa (Robinson 2012, 68). Koulujen seksuaalikasvatuksella onkin merkittävä rooli lasten ja nuorten elämässä. Koulun merkitys johtuu erityisesti siitä, että lapset ja nuoret viettävät siellä suuren osan ajastaan jo ennen seksuaalisen kanssakäymisen aloittamista (Kirby & Coyle 1997, 415). Koulun tarjoamalla opetuksella voidaan siten saada koko ikäluokalle samat tiedot kerralla ja ennakoivasti (WHO & BZgA 2010). Nuorten on myös todettu luottavan ja turvautuvan koulun tarjoamaan tietoon monia muita lähteitä useammin (Jones & Biddlecom 2011; Mitchell, Patrick, Heywood, Blackman & Pitts 2014).

Suomen kouluissa on kansainvälisiin mittareihin perustuen hyvä ja kattava seksuaalikasvatusta, koska se perustuu tosiasioihin, alkaa ajoissa ja käsittelee monenlaisia aiheita (Kontula 2010). Seksuaalisuus ja seksi ovat kuitenkin edelleen tabuja yhteiskunnassamme, mikä ilmenee esimerkiksi opettajien haasteina seksuaalikasvatuksen tarjoamisessa (Kontula & Meriläinen 2007; Eisenberg, Madsen, Oliphant & Sieving 2013; Milton 2003) ja nuorten tyytymättömyytenä koulujen seksuaalikasvatukseen (Pound, Langford & Campbell 2016; Aranda ym. 2018; Ezer ym. 2019). Aihetta tutkimalla pyrin madaltamaan kynnystä puhua seksistä ja seksuaalisuudesta avoimesti.

Voidaan ajatella, että jokainen lapsen ja nuoren kanssa toimiva aikuinen toimii seksuaalikasvattajana riippumatta siitä, halusiko sitä vai ei. Omat asenteet ja ajattelutavat heijastuvat siihen, millaista seksuaalikasvatusta tarjotaan ja miten (Milton 2003; Mkumbo 2014). Siksi on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, millaiset asenteet ja ajattelutavat vallitsevat ihmisten keskuudessa. On siis merkittävää tutkia, miten keskustelupalstoilla puhutaan seksuaalikasvatuksesta, koska

sillä voi olla yhteys todellisuudessa tarjottuun seksuaalikasvatukseen. Aihe on myös todella ajankohtainen: viisi kuudesta tutkimastani ketjusta ovat vuosilta 2021–2024, eli aihe on puhuttanut keskustelupalstoilla viime vuosina.

Tässä tutkielmassa kiinnitän huomioni siihen, millaisia käsityksiä ja näkemyksiä koulujen seksuaalikasvatuksesta ilmenee Vauva.fi-keskustelupalstan ketjuissa. Tarkastelen esiin nousseita mielipiteitä aiemman tutkimuskirjallisuuden valossa ja tutkin, miten keskustelupalstojen näkemykset suhteutuvat kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksen ideaan. Tutkin kirjoittajien näkemyksiä koulujen seksuaalikasvatuksen tärkeydestä, laadusta, sisällöistä ja ajoituksesta. Tarkastelen esimerkiksi sitä, mitä seksuaalikasvatuksen halutaan pitävän sisällään, ja mihin ikäryhmään mikäkin tieto kirjoittajien mielestä kuuluu.

Tutkielmani etenee seuraavalla tavalla. Esittelen ensin seksuaalikasvatusta ilmiönä sekä aiempaa tutkimusta, jota aiheeseen liittyen on tehty. Tarkastelen samalla tutkimustiedon valossa seksuaalikasvatuksen merkitystä ja vaikutuksia. Sen jälkeen esittelen tutkielmassa käyttämäni aineiston ja tutkimusmenetelmän, minkä lisäksi pohdin tutkielman eettisyyttä. Neljännessä pääluvussa esittelen tutkielman tuloksia kolmeen alalukuun jaettuna. Johtopäätösluvussa vedän tutkielman tulokset yhteen ja pohdin niiden merkitystä tutkimuskirjallisuuteen nojaten, minkä lisäksi pohdin tutkielmani rajoituksia ja mahdollisia jatkotutkimuksen kohteita.

2 Ilmiön kuvaus ja aiempi tutkimuskirjallisuus

Tässä pääluvussa esittelen seksuaalikasvatusta ilmiönä aiemman tutkimuskirjallisuuden ja opetussuunnitelman kautta. Ensin määrittelen tutkielmassa käyttämäni käsitteet. Sen jälkeen tarkastelen seksuaalikasvatuksen merkitystä ja sitä, minkälaisen seksuaalikasvatuksen on todettu tuottavan parhaita tuloksia. Neljännessä alaluvussa esittelen aiemmassa tutkimuksessa havaittuja tuloksia siitä, miten opettajat ja oppilaat kokevat koulujen seksuaalikasvatuksen ja mitä he siltä toivovat. Tarkastelen myös opinnäytetöiden tuloksia suomenkielisen tutkimuskirjallisuuden vähyyden vuoksi. Viimeisessä alaluvussa havainnollistan seksuaalikasvatuksen merkitystä opetussuunnitelman kautta.

2.1 Käsitteet

Keskeisimpiä käsitteitä tutkielmassa ovat seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveys. Käytän näistä käsitteistä Maailman terveysjärjestön (WHO) määritelmiä, koska niissä on keskeistä käsitteiden ymmärrys laaja-alaisesti. Seksuaalikasvatuksella tarkoitan WHO:n ja BZgA:n (2010, 19) määritelmän mukaan ”seksuaalisuuden kognitiivisten, emotionaalisten, sosiaalisten, vuorovaikutteisten ja fyysisten näkökohtien oppimista”. Seksuaalikasvatus pitää näiden lisäksi sisällään esimerkiksi ystävyuden, turvallisuuden ja viehätysten tunteet (em. 11). Seksuaaliterveydellä tarkoitan seksuaalisuuteen liittyvää ”fyysisen, emotionaalisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaa”, eli ei ainoastaan sairauden tai toimintahäiriön puuttumista (WHO 2006, 10).

Tutkielmassani on yleistä puhua kokonaisvaltaisesta seksuaalikasvatuksesta. Tarkoitan seksuaalikasvatuksen kokonaisvaltaisuudella WHO:n ja BZgA:n (2010, 3–4) tavoin seksuaalisuuden kaikkien näkökohtien huomioimista ja seksuaalisuuteen suhtautumista ihmisen voimavarana. Kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus suhtautuu seksuaalisuuteen positiivisella tavalla korostaen vastuullisuuden, turvallisuuden ja tyydyttävyyden teemoja ongelmien ja uhkien sijaan (em. 10). Se myös tarkastelee seksuaalisuutta niin fyysisen, emotionaalisen kuin sosiaalisenkin kehityksen osana (em. 19, 30).

Osassa lähteistä puhutaan seksuaalikasvatuksen sijaan kehotunnekasvatuksesta. Kehotunnekasvatus tarkoittaa lasten seksuaalikasvatusta kahdeksaan ikävuoteen asti (Väestöliitto n.d.). Kehotunnekasvatuksen tarkoituksena on tarjota lapsille tietoja ja taitoja liittyen heidän kehoonsa, sen suojeluun ja kohteluun kunnioittavasti. Lisäksi kehotunnekasvatus auttaa lasta tunnetaitojen eli esimerkiksi tunteiden hallinnan ja näyttämisen opettelussa. (Cacciatore & Ingman-Friberg

2016.) Seksuaalikasvatus on tutkielmassani ikään kuin yläkäsite, joka pitää sisällään myös kehotunnekasvatuksen. Koska seksuaalikasvatus painottuu peruskouluun, on seksuaalikasvatus kuitenkin huomattavasti yleisempi termi käyttämässäni lähteissä ja siksi käytän sitä tutkielmassani.

2.2 Seksuaalikasvatuksen merkitys

Yhteiskunnassamme on tapana nähdä lapsuus viattomana ja ei-seksuaalisena ajanjaksona (Robinson 2012; Davies & Robinson 2010). Osa aikuisista myös käsittää seksuaalisuuden vain seksuaalisena kanssakäymisenä ja suuntautumisenä sen sijaan, että seksuaalisuus ymmärrettäisiin keskeisenä osana subjektiivisuutta (Davies & Robinson 2010). Käsitys lapsuudesta ei-seksuaalisena ajanjaksona yhdistettynä kapeakatseiseen käsitykseen seksuaalisuudesta on johtanut ajatukseen siitä, että lapset eivät kykene vastaanottamaan seksuaalikasvatusta. Tämä taas on herättänyt huolia ja pelkoja liittyen negatiivisiin vaikutuksiin, joita seksuaalikasvatuksella voi olla lapsille. (Robinson 2012.)

Tutkimuskirjallisuudessa on tarkasteltu paljon sitä, mitä vaikutuksia seksuaalikasvatuksella on. Tutkimukset ovat myös kerta toisensa jälkeen todistaneet pelot seksuaalikasvatuksen riskeistä tarpeettomiksi. Tutkimuksissa on todettu, että kulttuurin vapaamielisempi suhtautuminen seksuaalisuuteen ja tiedon tarjoaminen seksuaalisuudesta lapsille ja nuorille ei johda sosiaalisiin ongelmiin (Levine 2002; Kirby 2008; Robinson 2012; Grunseit, Kippax, Aggleton, Baldo & Slutkin 1997). Päinvastaisesti epävarmuus omista tiedoista voi aiheuttaa suuremman todennäköisyyden seksuaaliselle riskikäyttäytymiselle (Rock, Ireland & Resnick 2003). Myös liika negatiivisuus ja kieltäminen voi johtaa turvattomamman seksin harrastamiseen (Pound ym. 2016).

Tutkimusyhteenvedoissa on havaittu seksuaalikasvatuksen parantavan nuorten seksuaaliterveyttä. Grunseit ja kollegat (1997) ovat todenneet seksuaalikasvatuksen voivan lykätä yhdyn-
töjen aloittamista sekä vähentää seksikumppanien, raskauksien ja seksitautitartuntojen määriä. Myös Levine (2002) on todennut avoimen ja kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksen olevan yhteydessä myöhempään seksin aloitusikään sekä matalampaan teiniraskauksien ja seksikumppaneiden määrään. Varsinkin kokonaisvaltaisten seksuaalikasvatusohjelmien on havaittu vaikuttavan positiivisesti seksin aloitusikään ja ehkäisyn käytön yleisyyteen (Kirby 2008).

Suomalaisten seksuaalielämää ja sen muutoksia tutkivien FINSEX-tutkimusten mukaan suomalaisten seksuaaliasenteet ovat muuttuneet huomattavasti vapaamielisemmiksi 1970-luvulta

2010-luvulle tultaessa (Väestöliitto 2017a), ja seksuaalikasvatusta on tarjottu kouluissa 1970-luvulta asti (Kontula 2010). Siitä huolimatta seksielämän aloittamiseen liittyvät asiat ovat pysyneet lähes muuttumattomana 1980-luvulta asti (Väestöliitto 2017b). Myös tämä kertoo siitä, että pelot seksuaalikasvatuksen haittavaikutuksista ovat turhia.

Nykymaailmassa lapset ja nuoret saavat seksuaalisuuteen ja seksiin liittyvää tietoa joka tapauksessa jostakin. Kuten Davies ja Robinson (2010) ovat todenneet, lapset opettavat toisiaan riippumatta tiedon paikkansapitävyydestä, ja varsinkin dominoivien lasten tiedot hyväksytään usein faktana. Nykyään mallit saa helposti myös mediasta ja esimerkiksi pornosta, jonka puoleen nuorten on todettu kääntyvän tiedon puuttuessa (Pound ym. 2016). Koulun seksuaalikasvatuksella on siksi tärkeä rooli virheellisten käsitysten oikaisemisessa.

Suomalaisten on todettu olevan koulujen seksuaalikasvatukseen suurelta osin tyytyväisiä, ja tyytyväisyys on kasvanut jatkuvasti 1970-luvulta lähtien (Väestöliitto 2017b). Esimerkiksi opettajista vain kolme prosenttia uskoo seksuaalikasvatuksen voivan houkutella aloittamaan seksuaalisen kanssakäymisen liian nuorena (Kontula 2010). Puromäen ja Sarkkisen (2017) opinnäytetyöhönsä haastattelemat opettajat eivät myöskään olleet huolissaan seksuaalikasvatuksen haittavaikutuksista. Suomessa seksuaalikasvatukseen suhtaudutaankin usein hyväksyvästi, ja sen hyödyt tunnustetaan.

Tutkimuskirjallisuudessa on käsitelty seksuaalikasvatuksen vaikutusten lisäksi paljon sitä, millainen seksuaalikasvatus tuottaa parhaita tuloksia. Seksuaaliterveyttä parhaiten edistävä seksuaalikasvatus on ollut tärkeä aihe, jotta on saatu selville, miten seksuaalikasvatusta kannattaisi kehittää. Erilaiset seksuaalikasvatustavat tuottavatkin tutkimusten mukaan erilaisia tuloksia. Tarkastelen seuraavaksi tutkimustuloksia liittyen laadukkaaseen seksuaalikasvatukseen.

2.3 Laadukas seksuaalikasvatus

Hyvä ja laadukas seksuaalikasvatus on tutkimusten mukaan kokonaisvaltaista ja monipuolista (WHO & BZgA 2010; Kirby & Coyle 1997). Se keskittyy seksuaalisuuteen positiivisena ja arvokkaana asiana, ei vain rajoitettavana ongelmana (WHO & BZgA 2010). Opetuksen tuntimäärää tärkeämpää on monipuoliset aiheisällöt (Kontula & Meriläinen 2007, 110–111). Tärkeä osa laadukasta seksuaalikasvatusta on muun muassa viestintä-, neuvottelu-, itsereflektio-,

päätöksenteko- ja ongelmanratkaisutaitojen harjoittelu (WHO & BZgA 2010, 32). Lisäksi suvaitsevuuteen opettavalla seksuaalikasvatuksella on todettu olevan positiivinen vaikutus seksuaalitietoihin (Kontula ja Meriläinen 2007, 131).

Koulujen seksuaalikasvatuksessa on ollut taipumus keskittyä riskeihin ja niiden ennaltaehkäisyyn. Riskikeskeisyys ja keskittyminen kielteisiin asioihin on kuitenkin usein lapsista ja nuorista pelottavaa, eikä se vastaa heidän tarpeisiinsa. (WHO & BZgA 2010, 3.) WHO:n ja BZgA:n (2010, 30–31) suositusten mukaan laadukkaalle seksuaalikasvatuksessa on tärkeää jatkuvuus, interaktiivisuus, avoimuus ja mukauttaminen kasvatettavien tarpeisiin. Lisäksi näissä suosituksissa korostuu riittävän ajan ja yksityiskohtaisuuden merkitys.

Kirby ja Coyle (1997) ovat vertailleet erilaisia seksuaalikasvatusohjelmia ja löytäneet yhdistäviä tekijöitä parhaat tiedot tuottavista seksuaalikasvatusohjelmista. Keskeisintä on heidän mukaansa seksuaalikasvatuksen riittävän pitkä kesto, monipuolisuus ja teorian yhdistäminen käytäntöön. He korostavat esimerkiksi täsmällisyyttä ja selkeyttä, ikätasoisuutta ja nuorten aktiivista osallistumista opetuksessa. Lisäksi he nostavat esiin sosiaalisten paineiden käsittelemisen, eli esimerkiksi kommunikoinnin, neuvottelun ja kieltäytymisen harjoittelun mallien avulla. (Kirby & Coyle 1997.)

Seksuaalikasvatuksen sisältöjen lisäksi tuloksiin vaikuttaa oleellisesti sitä tarjoavan tahon ammattitaito ja suhtautuminen seksuaalikasvatukseen. Seksuaalikasvattajan luonteva suhtautuminen läpikäytäviin aiheisiin on tutkimusten mukaan tärkeimpiä tekijöitä (Pound ym. 2016; Kontula & Meriläinen 2007, 111–113; Kontula 2010). Nuoret ovat tutkimuksissa kritisoineet valtavasti opettajien vaivaantuneisuutta ja osaamattomuutta seksuaalikasvattajina (Pound ym. 2016; Repo & Ylitalo 2023). Tutkimusten mukaan seksuaalikasvattajan kouluttaminen, avoimuus ja motivaatio ovat tärkeitä seikkoja seksuaalikasvatuksen laadussa (WHO & BZgA 2010, 33). Myös seksuaalisuuden luonnollisuutta ja suvaitsevaista asennetta korostavilla opettajilla on todettu olevan positiivinen vaikutus oppilaiden seksuaalitietoihin (Kontula 2010).

2.4 Opettajien ja oppilaiden näkemyksiä

Tutkimusten mukaan opettajat pitävät seksuaalikasvatuksessa tärkeänä kokonaisvaltaista ja laaja-alaista opetusta, monipuolisia asiasisältöjä ja tarjottavan tiedon ajankohtaisuutta (Eisenberg ym. 2013; Milton 2003). Suomessa opettajien on todettu korostavan opetuksessa esimerkiksi suvaitsevaisuutta, vastuullisuutta ja tunteiden kunnioittamista. Opettajat ovat nostaneet

Suomessa seksuaalikasvatuksen tärkeimmäksi tehtäväksi vastuulliseen käyttäytymiseen opettamisen ja todenmukaisen tiedon tarjoamisen. Tärkeimpiä tehtäviä listattaessa seksistä pidettyminen näyttötyy suomalaisten opettajien vastauksissa viimeisenä. (Kontula 2010.)

Vaikka opettajat siis kannattavat kokonaisvaltaista ja monipuolista seksuaalikasvatusta, ei sen tarjoaminen ole aina helppoa. Tutkimusten mukaan erityisesti aiheiden intiimiys ja oppilaiden vaihteleva kehitystaso hankaloittavat opetusta. (Kontula & Meriläinen 2007, 56–58; Milton 2003.) Opettajat ovat myös kertoneet kokevansa tietonsa ja taitonsa puutteellisiksi seksuaalikasvatuksen saralla (Kontula & Meriläinen 2007, 56–58). Heidän on todettu kaipaavan lisää tietoa muun muassa nuorten seksuaalikäyttäytymisestä, ehkäisystä ja seksitaudeista, seksiin ja ihmissuhteisiin liittyvästä tunnepuolesta sekä vähemmistöistä (em. 61).

Yksittäisistä aiheista vaikeimpina opettajat ovat kokeneet seksuaalisen kanssakäymisen ja yhdynnän sekä seksiin liittyvän tunnepuolen (Kontula & Meriläinen 2007, 57, 131). Myös seksitautien ja ehkäisyn (Milton 2003) sekä abortin ja seksuaalisen suuntautumisen (Kontula & Meriläinen 2007, 57; Eisenberg ym. 2013) on todettu olevan haastavia ja välteltyjä aiheita kouluissa. Nuorilla on todettu olevan eniten puutteita seksuaalitiedoissaan liittyen juuri näihin aihepiireihin (Kontula & Meriläinen 2007, 81–87), mikä kertoo opetuksen puutteellisuudesta.

Opettajien näkökulmaan keskittyvien opinnäytetöiden tulokset ovat linjassa tutkimuskirjallisuuden kanssa. Kanniainen (2022) sekä Mäkinen ja Teikari (2013) ovat havainneet opettajien haasteina olevan muun muassa tietojen ja taitojen tarpeen sekä keskustelukulttuurin sulkeutuneisuuden. Seksuaalinen kanssakäyminen ja seksuaalisuus nousivat esiin erityisen haastavina aiheina opettaa (Mäkinen & Teikari 2013). Myös Puromäen ja Sarkkisen (2017) tutkimilla opettajilla oli haasteita tarjota varhaisessa vaiheessa alkavaa seksuaalikasvatusta, vaikka he pitivät sitä tärkeänä. Hankaluuksia tuottaa aiheiden sensitiivisyyden vuoksi sisältöjen kohdentaminen eri ikäryhmille. Ala-asteikäisten mielletään kuitenkin olevan valmiita keskustelemaan asioista ja vastaanottamaan seksuaalikasvatusta. (Puromäki & Sarkkinen 2017.)

Myös nuorten kokemuksia seksuaalikasvatuksesta on tutkittu jonkin verran. Nuorten on asuinpaikasta riippumatta todettu kertovan tutkimuksissa samankaltaisista ongelmista (Pound ym. 2016). Tutkimuksissa on havaittu, että kehityksestä huolimatta seksuaalikasvatus on puutteellista nuorten näkökulmasta. Nuoret kritisoiivat kouluista saamaansa seksuaalikasvatusta eniten liiasta biologisuudesta, tieteellisyydestä ja negatiivisuudesta (Pound ym. 2016; Helbekkmo, Tempero, Sollesnes & Langeland 2021; Aranda ym. 2018; Mitchell ym. 2014, 71–73). He kokevat seksuaalikasvatuksen aihepiirit liian suppeiksi ja irrallisiksi todellisuudestaan (Pound ym.

2016; Aranda ym. 2018; Ezer ym. 2019). Lisäksi nuoret ovat kritisoineet seksuaalikasvatusta heteronormatiivisuudesta (Pound ym. 2016; Mitchell ym. 2014, 71–73; Ezer ym. 2019).

Tutkimuksissa on noussut kerta toisensa jälkeen esiin nuorten toiveet siitä, että seksuaalikasvatuksessa käsiteltäisiin monipuolisempia aiheita. Esimerkkejä toiveista ovat seksiin ja ihmissuhteisiin liittyvä tunnepuoli (Pound ym. 2016; Mitchell ym. 2014, 74; Helbekkmo ym. 2021), seksuaalisuuden ja seksitapojen moninaisuus (Pound ym. 2016; Aranda ym. 2018; Mitchell ym. 2014, 73), seksitaudit ja ehkäisy (Pound ym. 2016; Mkumbo 2014; Mitchell ym. 2014, 73–74) sekä nautinto (Pound ym. 2016; Helbekkmo ym. 2021; Aranda ym. 2018). Myös nuorten seksuaalitietoja tutkittaessa on havaittu, että he tarvitsisivat lisää tietoa seksuaalisesta kanssakäymisestä, seksitaudeista ja ensimmäisestä yhdynnästä (Kontula & Meriläinen 2007, 81–87).

Suomalaisten nuorten kokemuksia koulujen seksuaalikasvatuksesta on tutkittu opinnäytetöissä jonkin verran. Opinnäytetöiden tulokset ovat pitkälti samanlaisia kuin kansainvälisten tutkimusten. Repo ja Ylitalo (2023) havaitsivat valtaosan kuudesluokkalaisista pitävän seksuaalikasvatusta tärkeänä, mutta suuren osan kaipaavan lisää tietoa. Vaikka yli puolet kertoi saaneensa hyödyllistä tietoa, alle puolella kokemukset koulujen seksuaalikasvatuksesta olivat positiivisia. Nuoret kaipasivat lisää tietoa esimerkiksi tunne- ja ihmissuhdetaidoista, murrosiästä, seksuaalisesta toiminnasta sekä sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuudesta. Seksiin liittyen esimerkiksi yhdyntä, ehkäisy ja nautinto kiinnostaisivat nuoria. (Repo & Ylitalo 2023.)

Myös Jokinen ja Kela (2020) ovat saaneet samankaltaisia tuloksia tutkielmassaan. He havaitsivat, että alakoulun oppilaiden kokemusmaailmaa ei huomioida tarpeeksi seksuaalikasvatuksessa. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä havaittiin olevan paljon vääriä käsityksiä, ja lisää tietoa toivottiin muun muassa murrosiästä, ihastumisesta ja seurustelusta sekä seksistä ja ehkäisystä. Oppilaiden toiveena oli lisäksi seksuaalikasvatuksen käsittely ajan kanssa omana kokonaisuutenaan. (Jokinen & Kela 2020.)

Opettajien haasteet seksuaalikasvatuksen tarjoamisessa ovat nousseet esiin myös nuorten kokemuksia tutkittaessa. Yksi yleisimmin kritisoiduista seikoista koulujen seksuaalikasvatuksessa on opettajien vaivaantuneisuus ja osaamattomuus. Nuoret toivovatkin seksuaalikasvattajilta avoimuutta, ammattitaitoa sekä kykyä tarjota seksuaalikasvatusta häpeilemättä ja puhua asioista niiden oikeilla nimillä. (Pound ym. 2016; Ezer ym. 2019; Repo & Ylitalo 2023.)

Nuorten kokemukset ja toiveet seksuaalikasvatukseen liittyen tulevat esiin heitä suoraan haastateltaessa, mutta myös seksuaalikasvatukseen liittyviä anonyymejä internetpalveluita tutkittaessa. Rinkinen (2012) analysoi nuorilta Väestöliiton internetpalveluun tulleita kysymyksiä seksuaaliterveydestä, ja havaitsi heillä olevan paljon kysymyksiä erityisesti seksistä, toiminnasta seksin aikana, seurustelusuhteista sekä oman kehon muutoksista ja toiminnasta. Kysymysten määrä viittaa siihen, että nuoret eivät saa tarvitsemaansa ja haluamaansa tietoa ainakaan tarpeeksi aikaisin. Nuoret toivovatkin koulusta helpotusta epävarmuuden ja ahdistuksen tunteisiin, jotka liittyvät seksikokemusten hankkimiseen. Myös Väestöliiton internetpalvelun kysymyksissä nousi esiin kritiikki seksuaalikasvatuksen heteronormatiivisuudesta. (Rinkinen 2012.)

Sekä opettajat että oppilaat siis tunnistavat kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksen tarpeen, mutta sen tarjoamisessa on puutteita. Nuoret arvostavat koulujen seksuaalikasvatusta ja pitävät sitä tarpeellisenä, mutta se ei vastaa heidän todellisuuttaan tai tarpeitaan (Mitchell ym. 2014, 71–74; Aranda ym. 2018; Pound ym. 2016; Ezer ym. 2019; Mkumbo 2014). Nuorten toiveissa korostuu seksiposiitivisuus sekä se, miten seksistä tehdään nautinnollista, turvallista ja terveellistä. Yhteenvedon voidaan todeta, että nuoret toivovat seksuaalikasvatukselta positiivisempaa lähestymistapaa (Aranda ym. 2018; Helbekkmo ym. 2021; Pound ym. 2016), monipuolisempia aihepiirejä ja niiden tarkastelua syvemmin (Ezer ym. 2019; Mkumbo 2014; Pound ym. 2016) sekä neutraalia, avointa ja suoraa keskustelua (Pound ym. 2016; Ezer ym. 2019).

2.5 Seksuaalikasvatus opetussuunnitelmassa

Tarkastelen seuraavaksi sitä, miten seksuaalikasvatus ilmenee perusopetuksen opetussuunnitelmassa (Opetushallitus 2014). Tarkastelen vuoden 2014 opetussuunnitelman perusteita, koska aineiston ketjut ovat viimeisen kymmenen vuoden ajalta. Kiinnitän huomiota erityisesti osioon 3 Perusopetuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet sekä osioihin 13.2, 14.2 ja 15.2, jotka keskittyvät näiden yleisten tavoitteiden näkökulmiin eri vuosiluokilla. Tarkastelen lisäksi oppiainekohtaisia ohjeita niiden oppiaineiden kohdalta, joihin seksuaalikasvatus varsinaisesti kuuluu. Ala-asteella terveystieto ja siten seksuaalikasvatus sisältyy ympäristöopin oppiaineeseen (Opetushallitus 2014, 399) ja yläasteella terveystietoa tarjotaan omana oppiaineenaan. Siksi tutkin opetussuunnitelmasta ympäristöoppia ja terveystietoa käsittelevät kohdat (Opetushallitus 2014, 130–133, 239–245, 398–403). Sivuan hiukan myös äidinkielen opetukseen kuuluvia vuorovaihtus- ja itseilmaisutaitoja käsitteleviä kohtia (em. 103–123, 159–195, 287–323).

Vaikka opetussuunnitelmassa ei mainita sanaa ”seksuaalikasvatus” tai ”kehotunnekasvatus”, on seksuaalikasvatuksen teemoja sisäänkirjoitettu opetussuunnitelmaan. Opetussuunnitelman perusteissa mainitaan sellaisia laajoja aihepiirejä, jotka voidaan tulkita osaksi seksuaalikasvatusta. (Opetushallitus 2014.) Opetussuunnitelmassa toistuvat kaikkien ikäluokkien kohdalla esimerkiksi viittaukset itsensä ja muiden arvostamiseen (em. 99, 132, 155, 400), itsetuntemukseen (em. 99, 155, 398–400), itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoihin (em. 104–105, 160–161, 240, 399–400) sekä tunne- ja turvataitoihin (em. 100, 132, 156, 240–241, 283, 399). Nämä tiedot ja taidot kietoutuvat tiiviisti seksuaalikasvatukseen ja ovat osa sitä, vaikka näin ei sanottaisi suoraan. Seuraavissa esimerkeissä ilmenee seksuaalikasvatuksen näkyminen opetussuunnitelmassa:

1. ” *[Tavoitteena on] ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista.*” (Opetushallitus 2014, 132)
2. ” *[Tavoitteena on] ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä*” (Opetushallitus 2014, 399)
3. ” *Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja.*” (Opetushallitus 2014, 156)

Ala-asteen kahdella ensimmäisellä luokalla eli alkuopetuksessa seksuaalikasvatus keskittyy moniin sellaisiin tietoihin ja taitoihin, joita tarvitaan pohjana konkreettisemmille seksuaalikasvatuksen aihepiireille myöhemmin kouluvuosina. Opetussuunnitelmassa mainitaan muun muassa tunnetaidot, itsensä ja muiden arvostaminen sekä fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen tärkeinä osina alkuopetusta (Opetushallitus 2014, 132). Ala-asteen loppupuolella opetussuunnitelmassa nousee esiin seksuaalikasvatuksen konkreettisemmat aiheet. Silloin on opetussuunnitelman mukaan aika käsitellä ”ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä” (Opetushallitus 2014, 241). Tämän lisäksi opetussuunnitelmassa mainitaan huomion kiinnittäminen ”kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin” (em. 241).

Seksuaalisuus mainitaan opetussuunnitelmassa ainoastaan 7–9-luokkalaisten kohdalla. Yläasteella kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat opetussuunnitelman mukaan ”identiteetin,

minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, – – itsensä arvostaminen sekä turvataidot” (Opetushallitus 2014, 400). Lisäksi opetussuunnitelma ohjaa perehtymään ”seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen” (em. 400). Yläasteella opetettavan terveystiedon kohdalla myös mainitaan seksuaalinen kehittyminen ja vastuullisuus vuorovaikutustilanteissa (em. 399–400).

Opetussuunnitelman perusteissa on ikäkohtaisten ohjeiden lisäksi yleistä tietoa perusopetuksen tehtävistä ja tavoitteista. Sukupuolen moninaisuus mainitaan opetussuunnitelmassa vain yhden kerran, ja tämä maininta on juuri perusopetuksen tehtäviä käsittelevässä osiossa. Perusopetuksen yhdeksi tehtäväksi on siellä määritelty lisätä ”tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta” (Opetushallitus 2014, 18). Tämä huomio on merkittävä analyysivaiheessa, jossa sukupuolen moninaisuuteen liittyvät teemat herättivät paljon vastustusta.

Seksuaalikasvatukseen liittyviä teemoja siis käsitellään opetussuunnitelmassa monipuolisesti, ei ainoastaan biologiaan ja lisääntymiseen kytkeytyvinä. Opetussuunnitelmassa korostuu jokaisen oikeus tulla kunnioitetuksi ja kohdelluksi tasavertaisesti riippumatta seksuaalisuudesta tai sukupuolesta. Esimerkiksi lisääntymisbiologia, identiteetin rakentuminen ja seksuaalinen kehittyminen nousivat esiin teemoina, joita tulisi käsitellä erityisesti ala-asteen loppupuolella ja yläasteella. (Opetushallitus 2014.) Opetussuunnitelma ei kuitenkaan määrittele kovin konkreettisesti sitä, mitä seksuaalikasvatuksessa tulisi käydä läpi tai ainakaan sitä, miten näitä aiheita tulisi käsitellä. Siten suuri osa sisältöjen ja opetusmenetelmien määrittelyistä jää koulujen ja opettajien vastuulle, ja seksuaalikasvatus voi olla hyvin erilaista eri kouluissa.

3 Tutkimusasetelma

Tässä pääluvussa esittelen tutkielmani tutkimusasetelman. Ensin kerron tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimuskysymyksestä. Sen jälkeen esittelen tutkimuksen aineiston ja käytetyn analyysimenetelmän. Pohdin ja perustelen samalla niiden soveltumista tutkielmani tarkoitukseen. Viimeisessä alaluvussa pohdin tutkimuseettisiä seikkoja ja aineiston rajoitteita.

3.1 Tutkimuskysymys

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia näkemyksiä koulujen tarjoamasta seksuaalikasvatuksesta tulee esiin verkkofoorumien keskusteluissa. Kiinnitän erityistä huomiota mielipiteisiin ja käsityksiin opetuksen sisällöstä ja siitä, missä iässä lapselle kuuluisi opettaa mitään. Tarkastelen esimerkiksi sitä, miten pitkään vallalla ollut, lisääntymiskeskeinen ja seksuaalisuuden negatiivisessa valossa esittävä seksuaalikasvatus esitetään suhteessa kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen, jossa seksuaalisuus nähdään positiivisena voimavarana ja luonnollisena osana ihmistä. Tutkin esimerkiksi kirjoittajien mielipiteitä siitä, pitäisikö seksuaalikasvatuksen sisältöjä laajentaa vai pitäisikö siinä keskittyä lisääntymiseen ja taudeilta suojautumiseen. Myös käsitykset opetuksen nykyisestä tilasta ja tyytyväisyydestä siihen saavat suuren roolin.

Tutkimuskysymykseni on:

Millaisia käsityksiä ja näkemyksiä Vauva.fi-keskusteluissa ilmenee koulujen seksuaalikasvatuksesta?

3.2. Tutkimusaineisto ja -menetelmä

Tutkielman aineisto on kerätty Vauva.fi -verkkofoorumien nettikeskusteluista. Aineisto sisältää kuusi eri ketjua, joista lyhimmissä oli kommentteja 39 ja pisimmässä 259. Viisi ketjuista on vuosilta 2021-2024 ja yksi vuodelta 2015. Kommentteja ketjuissa on yhteensä 655 kappaletta. Aloitukset liittyvät seksuaalikasvatuksen sisältöihin ja ajoitukseen, ja ketjuissa kirjoittajat kertoivat sekä omia kokemuksiaan että mielipiteitään aiheeseen liittyen. Lisäksi kirjoittajat ilmaisivat palstalla suhtautumistaan toisten kommentteihin äänestystoiminnolla, eli jättämällä joko negatiivisen tai positiivisen äänen toisen kommenttiin.

Päätin tutkia Vauva.fi-sivuston ketjuja, koska verkkokeskustelu sopii aiheen tutkimiseen hyvin. Hakala ja Vesa (2013, 223–224) kertovat verkkokeskustelujen tutkimisen vahvuutena olevan

erityisesti autenttisuus ja anonyymiyys. Ensinnäkin verkkokeskustelussa tutkijalla ei ole vaikutusta aineiston syntyyn, jolloin aineisto on ihmisten omaehtoisen toiminnan tulosta. Autenttisempi aineisto saattaa parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Toiseksi keskustelujen anonyymiyys mahdollistaa vapaamuotoisen keskustelun käymisen, ja kommentoijat voivat paljastaa jotain sellaista, mikä jäisi haastatteluissa ilmaisematta. (Em.) Kolmanneksi palstoilta voi saada viitteitä joistakin yleisistä mielipiteistä, vaikka palstojen näkemykset eivät olekaan suoraan yleistettävissä suomalaisiin laajemmin.

Ketjuissa keskustelu ei aina pysynyt aiheessa, ja olenkin rajannut tutkimusaineistosta ulos epärelevanteiksi määrittämäni kommentit. Keskityin tutkimuskysymyksen vuoksi kommentteihin, jotka käsittelevät kirjoittajan mielipidettä koskien koulujen seksuaalikasvatusta. Analyysin ulkopuolelle jäi esimerkiksi sellaiset kommentit, joissa kirjoittajat pohtivat omia kasvatustapojaan ja ne kommentit, joissa aihe vaihtui täysin seksuaalikasvatuksen ulkopuolelle. Keskusteluissa oli myös huomattava määrä väittelyä aiheista, jotka eivät liittyneet tutkimuskysymykseeni. Esimerkiksi henkilökohtaisuuksiin menevät kommentit jäivät aineiston ulkopuolelle.

Keskustelupalstan kommentoijat vaikuttavat olevan suurelta osin aikuisia, koska he kertovat esimerkiksi toiminnastaan omien lastensa kohdalla sekä kokemuksistaan koulujen seksuaalikasvatuksesta vuosikymmeniä sitten. Vaikka en voi tietää varmaksi kommentoijien puhuvan totta, oletan heidän kertomiensa kokemusten olevan aitoja ja siten suuren osan heistä olevan aikuisia. Siksi suhteutan aineiston tutkielman pohdintaluvussa nuorten näkemyksiin ja kokemuksiin, ja pohdin kommentoijia pitkälti nuorten ulkopuolisena kategoriana.

Kiinnitän tutkielmassa huomiota vain siihen, mitä keskusteluissa tulee ilmi, ja jätän mainitsematta jääneet teemat tai näkemykset käsittelemättä. Tämä johtuu verkkokeskustelujen luonteesta tutkimusaineistona. Kuten Hakala ja Vesa (2013, 223–224) nostavat esiin, jonkun näkökannan poissaolo voi olla sattumanvaraista eikä siitä voida päätellä, ettei kukaan keskustelijoista omaa tätä näkökantaa. Siksi keskityn selkeästi ilmaistuihin mielipiteisiin enkä tee ylitulintoja tai oletuksia kirjoittajien ajatuksista.

Käytän tutkielmassa analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä. Valitsin menetelmäksi sisällönanalyysin, koska sillä voi päästä kiinni merkityksenantoihin sanallisten tulkintojen kautta. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoite on ”löytää tutkimusaineistosta esimerkiksi jonkinlainen toiminnan logiikka tai tutkimusaineiston ohjaamana jonkinlainen tyypillinen kertomus” (Vilkka 2021, 163). Sisällönanalyysi sopii tutkielmani analyysimenetelmäksi sen vapaamuotoisuuden ansiosta. Se ei rajoita tai ohjaa analyysiä keskittymään johonkin tiettyyn piirteeseen

tai seikkaan aineistossa, vaan sillä pääsee kokonaisvaltaisesti käsiksi aineiston kirjoon. (Sara-järvi & Tuomi 2018, luku 4.) Verkkokeskusteluista löytyy mielipiteitä moneen suuntaan, mutta sisällönanalyysin avulla keskusteluista voi löytää laajempia ja yleisempiä ajatusmalleja.

3.3 Tutkimuksen eettisyys ja aineiston ongelmat

Verkkotutkimuksen tekemisessä on omat eettiset haasteensa, eikä näihin haasteisiin voi antaa yksiselitteisiä toimintaohjeita. Tutkimusta tehdessä on siis pohdittava tutkimusasetelman tuottamaa tilannetta tarkkaan. Yleensä tutkimusta tehdessä tulee pyytää tutkittavilta suostumus, jotta he tietävät olevansa tutkimuksen kohteena ja heidän itsemääräämisoikeutensa toteutuu (Turtiainen & Östman 2013, 53). Aineistoksi valitsemani ketjut ovat kuitenkin anonyymejä, eikä niihin kommentointi vaadi sisäänkirjautumista tai nimimerkkiä. Kirjoittajat ovat lisäksi tietäneet että kommentit ovat avoimesti kaikkien luettavissa, eikä kommentoijien henkilöllisyyksiä voi ketjujen kautta päätellä, joten heille ei aiheudu tutkimuksesta haittaa.

Verkkofoorumin kommenttien käyttäminen aineistona voi aiheuttaa joitakin rajoituksia. Keskustelupalstojen ominaispiirteenä on se, että jokainen voi sanoa nimettömänä mitä tahansa. Ne ovat siten usein täynnä provosointia ja toisten tahallista väärinymmärtämistä. Kaikkien keskustelijoiden tarkoituksena ei tulkintani mukaan ollut käydä hyväntahtoista tai rakentavaa keskustelua aiheesta, vaan kiihdyttää tarkoituksella muita kommentoijia. Tämän vuoksi ketjuissa käsitellään myös epärelevantteja aiheita, minkä seurauksena osa kommenteista rajautui analyysistä ulos. Tämä ei kuitenkaan ole ongelma, koska analysoitavia kommentteja löytyi tarpeeksi.

Kommentteja tutkittaessa ei myöskään voida tietää, mitkä niistä on kirjoitettu tosissaan ja mitkä ei. En siis pääse käsiksi siihen, heijastelevatko kommentit kirjoittajien oikeita näkemyksiä ja mielipiteitä. Toinen huomioitava seikka on, että palstalla kommentit näkyvät anonyymeinä, jolloin jotkut kommentit saattavat olla saman henkilön kirjoittamia eivätkä kahden ihmisen samankaltainen näkemys. Lisäksi keskustelupalstoilla kirjoittavilla ihmisillä voi olla muuta väestöä negatiivisempia tai vahvempia mielipiteitä asioista (Hakala & Vesa 2013, 207). Näkemyksien yleisyyttä ei siten pysty arvioimaan tarkasti. En kuitenkaan näe näitä piirteitä ongelmana, sillä tarkoitus ei ole yleistää havaintoja koskemaan esimerkiksi suomalaisten mielipiteitä, vaan tarkastella seksuaalikasvatuksen ilmenemistä juuri keskustelupalstan kontekstissa.

4 Tulokset

Keskustelijoiden mielipiteet olivat osin hyvin samankaltaisia ja toisinaan ne taas poikkesivat huomattavasti toisistaan. Seuraavaksi käsittelen tutkimukseni tuloksia tarkemmin. Kappale on jaettu kolmeen alalukuun: käsityksiin, ajoitukseen ja sisältöihin. Ensin tarkastelen yleisiä ajatusmalleja ja uskomuksia, joita palstalla ilmeni liittyen seksuaalikasvatukseen. Toisessa alaluvussa kiinnitän huomioni siihen, mitä kommentoijat olivat mieltä seksuaalikasvatuksen ajoituksesta eli aiheiden kohdentamisesta eri ikäryhmille. Kolmannessa alaluvussa käyn läpi, mitä aiheita kommentoijat pitivät tärkeinä ja mitä he taas eivät seksuaalikasvatukseen toivoneet. Sivuan samalla sitä, miten kommentoijat toivoivat seksuaalikasvatusta tarjottavan kouluissa.

4.1 Käsitykset seksuaalikasvatuksesta

Käydessäni aineistoa läpi huomasin, että kommentoijat eivät aina puhu samasta asiasta, vaikka päällisin puolin vaikuttaisi siltä. Esimerkiksi seksuaalikasvatus tulkitaan keskusteluissa monella tavalla. Osa puhuu koulujen seksuaalikasvatuksesta vain seksin opettamisena, vaikka kuten aiemmissa osioissa todettiin, se on paljon muutakin. Jotkut taas keskittyvät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin sivuuttaen muut seksuaalikasvatuksen teemat. Useissa ketjuissa keskustelu myös takertuu pieniin ja epärelevantteihin kysymyksiin, kuten siihen, kuinka monta sukupuolta on olemassa. Seksuaalikasvatus siis käsitetään palstalla usein rajoittuneella tavalla.

Ketjuista löytyi mielipiteitä suuntaan ja toiseen koskien niin seksuaalikasvatuksen tarpeellisia ja turhia aihepiirejä että sen ajoitusta. Käsittelen näitä tarkemmin seuraavissa alaluvuissa. Vaikka seksuaalikasvatuksen sisällöistä ei päästy ketjuissa yksimielisyyteen, yleinen mielipide ketjuissa oli se, että seksuaalikasvatus on tärkeää ja kuuluu osaksi koulujen opetusta. Vain muutamamat yksittäiset kommentit pitivät koulujen yhteistä seksuaalikasvatusta huonona asiana, ja niissäkin kritiikki kohdistui ”seksivalistukseen”:

1. ”Onhan se nyt noloa tuo kaikille yhteinen seksivalistus. Muistan miten hirveää se oli, kun oli pakko kuunnella. Parempi olisi, että terkan kanssa kahden kesken näistä juteltaisiin. [– –] Ei kaikki viidesluokkalaiset ole kypsiä kuulemaan, eikä halua kuulla tuollaista. Toiset taas tarviikin jo sen tiedon.” (ketju 1, kommentti 2)

Yllä olevan kommentin kirjoittaja kritisoi kaikille yhteistä seksivalistusta sillä perusteella, että kahden kesken olisi paremmat mahdollisuudet keskustella aroiksi miellettyistä aiheista, ja että

lapset eroavat toisistaan tiedon tarpeen perusteella. Yleinen näkemys kuitenkin oli, että seksuaalikasvatus on tärkeää, ja että koulujen tarjoama yhteinen opetus on hyvä tapa käsitellä aiheita. Useissa kommentteissa ilmeni siten tyytyväisyys siihen, että seksuaalikasvatusta tarjotaan:

1. ”Kaikille ei kerrota kotona, joten hyvä kun koulu valistaa.” (ketju 6, kommentti 5)
2. ”Tiedolla on hyvä valistaa nuoria. Ei yli 10 vuotiaat lapset ole enää niin 100% lapsia. Heistä kehittyy murrosikäisiä.” (ketju 1, kommentti 26)
3. ”Kouluterveydentarkastuksen esitietolomakkeissa käy ilmi, että vanhemmat ei paheemmin lapsille (5. tai 8. luokkalaisille) juttele seksuaalisuudesta. Että ihan hyvä, että koulussa asioita käydään läpi.” (ketju 2, kommentti 31)

Seksuaalikasvatuksen tärkeyttä perusteltiin muun muassa lasten uteliaisuudella, seksuaalikasvatuksen luonnollisuudella ja sillä, että kotoa saatu seksuaalikasvatus voi olla hyvin erilaista perheestä riippuen. Kirjoittajat nostivat esiin seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvien aihepiirien alkavan luonnollisesti kiinnostaa suurinta osaa viimeistään murrosiässä, jolloin tiedolle on suuri tarve (esimerkki 1). Lasten myös korostettiin saavan haluamansa tieto joka tapauksessa jostain, joten koulun valvottu ja standardoitu opetus nähtiin hyödyllisenä (esimerkki 2).

1. ”Murrosikä alkaa noihin aikoihin, ja sen myötä alkavat seksiasiat kiinnostaa. En tarkoita, että lapsi haluaisi harrastaa seksiä, vaan aiheena se on kiinnostava. Lapsi kaipaa selityksiä sille, miksi keho muuttuu.” (ketju 6, kommentti 24)
2. ”On hyvä, että koulukirjoissa on tarjolla asiallista tietoa eikä lapsi ole vain netin varassa. Sieltähän sitä tietoa etsitään, halusivat vanhemmat sitä tai eivät.” (ketju 6, kommentti 24)

Keskustelupalstalla oli siitä huolimatta näkyvissä konservatiivinen ja vanhentunut käsitys seksuaalikasvatuksesta ja sen sisällöistä. Monet tunnistavat keskustelupalstalla seksuaalikasvatuksen tärkeyden ja sen, että se on paljon muutakin kuin seksistä kertomista, mutta suurin osa aineistosta keskittyi kritisoimaan jotakin osa-aluetta koulujen seksuaalikasvatuksesta. Palstalla myös ilmeni hyvin kirjoittajien pelot siitä, mitä käy, jos lapsille ja nuorille tarjotaan vääränlaista seksuaalikasvatusta. Pelot kuitenkin pohjaavat usein sellaisiin käsityksiin, joita tutkimustieto ei tue (ks. luku 2.2). Tarkastelen tätä tarkemmin kahdessa seuraavassa alaluvussa.

4.2 Seksuaalikasvatuksen ajoitus

Yleinen mielipide ketjujen kommenteissa oli se, että seksuaalikasvatus tulee aloittaa ajoissa. Monet pitivät nykyistä seksuaalikasvatuksen mallia toimivana ja kertoivat ennakoivan seksuaalikasvatuksen olevan paras vaihtoehto. Kirjoittajat korostivat asiallisen ja todenmukaisen tiedon jakamisen tärkeyttä. Lisäksi internetin ja median kasvanut rooli nähtiin syyn sille, että lapset ja nuoret tarvitsevat tietoa yhä aiemmin:

1. *”Lapset ja nuoret kuitenkin netin myötä altistuvat monenlaiselle materiaalille ja yhteydenotoillekin entistä nuorempina.”* (ketju 6, kommentti 27)
2. *”Nykyään, kun lapsetkin törmäävät monenlaiseen materiaaliin netissä, ei kyllä ole todellakaan syytä siirtää asiallisen tiedon jakamista ainakaan aikaisempaa myöhempään ikään.”* (ketju 6, kommentti 103)

Kommentoijat nostivat esiin, että tietoa seksistä tarvitaan jo ennen ensimmäisiä seksikokemuksia (esimerkki 1). Yleisimpiä kommenteissa esitettyjä perusteluja aikaiselle seksuaalikasvatukselle ja seksivalistukselle olivat vahinkoraskauksien ja seksuaalisen kaltoinkohtelun välttäminen (esimerkit 2 ja 3). Perusteluna käytettiin usein myös sitä, että samanlaista valistusta on ollut Suomessa jo kauan (esimerkki 4).

1. *”No tottahan se kannattaa puhua läpi ennen kuin alkaa ikä, jolloin seksin harrastaminen alkaa kiinnostaa.”* (ketju 6, kommentti 1)
2. *”Vaikka se olikin vähän vaivaannuttavaa, on kyllä todellakin tarpeellista että sukupuolitetoutta annetaan ennen kuin esiteini on esim. raskaana - ja monilla tytöillä oli jo alkaneet kuukautiset.”* (ketju 2, kommentti 88)
3. *”Tieto ei estä lapsia leikkimästä ja olemasta lapsia vaan nimenomaan suojelee heidän oikeuttaan lapsuuteen. Sen sijaan ”lapsuuden viattomuus” tarkoituksellisenä tietämättömänä pitämisen synonyyminä voi pahimmillaan jättää heidät alttiiksi hyväksikäyttäjille.”* (ketju 6, kommentti 82)
4. *”Muistan hyvin, kun nuo sisällöt käytiin läpi viidennellä luokalla vuonna 1988, joten kyllä tämä ajoitus on jo jonkin aikaa katsottu sopivaksi.”* (ketju 6, kommentti 2)

Vaikka ennakoiva seksuaalikasvatus nähtiin kommenteissa hyvänä asiana, kirjoittajilla oli eriäviä mielipiteitä siitä, minkä aihepiirin käsittely kuuluu millekin luokka-asteelle. Seksuaalikasvatuksen ajoitusta käsiteltiin aineistossa muun muassa kuukautisista, murrosiän muutoksista ja

seksistä kertomisen kautta. Kuukautisista puhuttaessa lähes kaikki kirjoittajat olivat sitä mieltä, että aihepiiriä voitaisiin käsitellä jo aiemmin (esimerkki 1). Myös murrosiän muutoksista kertominen nähtiin myönteisenä asiana jo nuorena (esimerkki 2). Seksistä kertominen taas herätti enemmän ristiriitaisia mielipiteitä. Osa kertoi seksivalistuksen olevan tärkeää jo ala-asteella (esimerkki 3), kun taas osa kertoi seksin olevan asia, josta lasten ei tarvitse tietää (esimerkki 4).

1. ”*Tuo on aivan liian myöhään! Meille se pidettiin vasta viidennellä luokalla, ja silloin on monella jo alkanut kuukautiset.*” (ketju 4, kommentti 30)
2. ”*Lapsi kaipaa selityksiä sille, miksi keho muuttuu*” (ketju 6, kommentti 24)
3. ”*Tuossa vaiheessa alkaa useimpien lasten murrosikä, joten ihan oikea aika kertoa.*” (ketju 6, kommentti 5)
4. ”*[– –] yhdynnästä ja lasten teosta ei tarvitsisi vielä viidesluokkalaisille puhua! Ei ole ajankohtaista, hehän ovat vielä aivan lapsia. Ei lasten kuulu tuollaisia tietää.*” (ketju 3, aloittajan kommentti)

Molemmat seksivalistuksen ajoitusta käsittelevät ketjut olivat aloitukseltaan kritisoivia, mutta silti lähes kaikki kommentoijista kertoivat kannattavansa ennakointia. Monissa kommenteissa kerrottiin tämänhetkisen opetuksen mallin olevan toimiva, eli asiat kerrotaan kirjoittajien mielestä oikeassa vaiheessa. Ne kommentoijat, jotka eivät ajatelleet seksuaalikasvatuksen kuuluvan ala-asteelle, eivät pitäneet sitä ainoastaan turhana vaan myös vahingollisena.

Kommenteissa keskusteltiin erilaisista riskeistä, joita liian aikainen seksuaalikasvatus saattaa tuoda mukanaan. Yleisin näistä oli se, että seksistä kertominen saattaa saada nuoret aloittamaan seksin harrastamisen aiemmin (esimerkit 1 ja 2). Lisäksi erään ketjun aloittaja pelkäsi seksistä kertomisen vaarantavan lasten terveyden (esimerkki 1). Tutkimustieto ei kuitenkaan tue sitä väitettä, että aiemmin aloitetulla seksuaalikasvatuksella olisi yhteyttä aikaisemmin aloitettuun seksielämään (ks. luku 2.2).

1. ”*[– –] liian varhainen seksin tyrkyttäminen muodossa tai toisessa vaarantaa lapsen terveen kehityksen, voi aiheuttaa traumoja ja mielenterveysongelmia sekä lisää riskiä varhaiseen ja vastuuttomaan seksielämään*” (ketju 3, aloittajan kommentti)
2. ”*Sitä mainostettiin niin houkuttelevasti, että moni varmaan koki painetta jo aloittaa.*” (ketju 6, kommentti 44)

Tällaiset huolestuneet kommentit olivat kuitenkin harvassa, ja myös äänestystoiminnon tuloksista päätellen suurin osa kirjoittajista oli yhtä mieltä siitä, että ennakoiva seksuaalikasvatus ja seksivalistus on parhaaksi lapsille ja nuorille. Muunlaisia mielipiteitä esittävät kommentoijat saivat paljon kritiikkiä muilta kommentoijilta, ja ennakoivaa seksuaalikasvatusta kannattavat kommentoijat myös perustelivat näkemyksiään huomattavan asiallisesti ja kattavasti. Eniten kritiikkiä ja vastustusta herättäneet teemat nousivat aineistossa esiin vasta seksuaalikasvatuksen sisällöistä puhuttaessa, ja siirryinkin seuraavaksi tarkastelemaan tätä teemaa.

4.3 Seksuaalikasvatuksen sisällöt

4.3.1 Toivottava sisältö

Raskaudesta, lisääntymisestä ja ehkäisystä kertominen oli aineiston yleisimmin hyväksytty aihe koulujen seksuaalikasvatuksessa. Lähes kaikki kirjoittajat pitivät näitä teemoja tärkeinä seksuaalikasvatuksen sisällöissä. Aiheen tärkeyttä perusteltiin muun muassa vahinkoraskauksien ehkäisemisellä sekä virheellisten käsitysten korjaamisella:

1. ”Parannettavaa olisi, mutta ei se vara venettä kaada. Onhan se parempi, ettei nuoret vahingossa raskaudu.” (ketju 5, kommentti 23)
2. ”Mä pelkäsin raskautta. Uskoin jopa siihen että raskaaksi voi tulla saunanlauteilla. Kiitos terveystiedon tuntien, en enää pelännyt.” (ketju 5, kommentti 8)
3. ”Ajatus, että lisääntymisikään tuleville lapsille ei kerrotaisi asiallisesti miten lisääntyminen tapahtuu ja varsinkin miten tahaton lisääntyminen voidaan välttää, on aika karkea.” (ketju 3, kommentti 19)

Raskauden mahdollisuudesta puhuttaessa kirjoittajat kritisoivat pelotteluun pohjaavaa seksuaalikasvatusta. Jotkut kokivat ajatuksen raskaudesta elämän pilaavana asiana virheelliseksi ja haitalliseksi lapsille ja nuorille (esimerkki 1). Suurempi osa kirjoittajista kuitenkin kertoi varoitte-
lun olevan tarpeellista, koska raskauden riski on todellinen (esimerkit 2 ja 3). Kaikki kommentoijat tunnistivat raskaudesta ja ehkäisystä kertomisen tärkeyden, vaikka suhtautuminen lähestymistapaan oli vaihteleva.

1. ”Vahinkoraskaus voi tottakai olla ikävä juttu, mutta se pelottelu ja uhkailu on ihan väärä tapa ehkäistä teinien raskauksia.” (ketju 5, kommentti 37)

2. ”Mutta kyllä sen pelottelun ymmärtää, muuten varmassti suojaamaton seksi yleistyisi hurjasti, ainakin teinien keskuudessa.” (ketju 5, kommentti 29)
3. ”Ei ole mitään turhaa siinä, että raskauden vaarasta puhutaan. Vain vähemmistö on hedelmällisyysrajoitteisia, nykyäänkin.” (ketju 5, kommentti 27)

Ehkäisyn lisäksi kuukautiset oli teema, jonka käsitteleminen koulussa hyväksyttiin yleisesti. Ketjuissa korostui käsitys kuukautisista luonnollisena asiana, josta jokaisen tulisi saada tietoa. Yleinen mielipide ketjuissa oli siis se, että kuukautisista kertovat tunnit tulisi pitää kaikille sukupuolesta riippumatta, kun yleinen tapa on ollut pitää nämä tunnit vain tytöille (esimerkit 1 ja 2). Yksittäiset kommentoijat olivat tästä eri mieltä (esimerkki 3), mutta nämä kommentit olivat saaneet lähes ainoastaan negatiivisia ääniä keskustelupalstan äänestystoiminnossa.

1. ”Ihan tavallista perustietoa ihmisen kropan toiminnasta. On se ihan hyvä tietää poikienkin mistä on kyse kun kaikenlaisia paskaluuloja on asioista. Myöhemmin erityisesti tulee esiin parisuhteissa.....” (ketju 4, kommentti 15)
2. ”Kaikilla on tarvetta tietää "noista jutuista", hyvänen aika! Tässä maailmassa on ihan liikaa poikia ja miehiä joilla ei ole aavistustakaan ihmisen anatomiasta.” (ketju 4, kommentti 29)
3. ”Minusta nuo asiat kuuluu käsitellä kotona, eikä levitellä julkisesti lasten silmille. Puolella luokasta ei edes ole mitään tarvetta tietää noista jutuista.” (ketju 4, kommentti 6)

Aineistossa seksistä kertomisen nähtiin yleisesti olevan tarpeellista. Ketjuissa korostui seksistä puhuttaessa lisääntymiseen, biologiaan ja murrosiän muutoksiin liittyvä puoli. Seksivalistuksen tarpeellisuutta perusteltiin pitkälti samoin perustein kuin lisääntymisestä kertomisen tarpeellisuutta (esimerkki 1), mutta esiin nousi myös paljon muita turvallisuuteen ja riskeihin liittyviä teemoja (esimerkit 2 ja 3).

1. ”Kyllä pitää tietää niistä asioista ettei tule vahinkoja.” (ketju 6, kommentti 21)
2. ”Se, että opetetaan lapsille tärkeät asiat mahdollistaa sen, että lapset saa olla lapsia. (ketju 6, kommentti 166)
3. ”Jos ei mistään puhuta ja asiat tulee puun takaa, niin ei ole mahdollisuutta tehdä tietoisia valintoja vaan menee vaan mukana. Osaa lapsi ja nuori sitten suojella itseään paremmin, kun tietää asioita.” (ketju 3, kommentti 22)

Opetussuunnitelmassa korostuu tärkeinä taitoina muun muassa itsensä ja toisten kunnioittaminen sekä tunnetaidot (Opetushallitus 2014), mutta näitä aihepiirejä ei käsitelty paljoa aineistossa. Lisäksi seksin käsitteleminen nautinnon näkökulmasta oli aihe, josta toivoin olevan keskustelua ketjuissa. Nämä aiheet olivat aineistossa selkeästi taka-alalla, mutta ketjuissa oli kuitenkin yksittäisiä kommentteja siitä, että seksuaalisuudesta ja seksistä puhuttaessa ei tule keskittyä ainoastaan lisääntymisestä ja ehkäisystä kertomiseen:

1. ”Koulun seksikäsvatuksessa minua häiritsi raskaudella ja sukupuoli-asteilla peloteltun lisäksi se, että tyttöjen ja naisten omaehtoista halua ei tuntunut olevan olemassakaan” (ketju 5, kommentti 48)
2. ”Tauteja ja ei-haluttuja raskauksia tulee nimenomaan sen seurauksena, että ihminen seksuaalisena olentona on kuin ilmaa. Arvoton, ja käyttäytyy sen mukaan. Mutta onpahan sitten syytä korostaa niitä uhkia 😊” (ketju 5, kommentti 45)
3. ”Toivottavasti samalla käsitellään vähän halun, tahdon, valinnan, oman itsen kuuntelun, ja meidän kaikkien erilaisuuden teemoja?” (ketju 6, kommentti 79)

Vaikka aiheita ei käsitelty paljoa, ei niiden voida olettaa olevan kirjoittajien mielestä turhanpäiväisiä. Ketjujen aloitukset liittyivät erityisesti murrosiän muutoksiin, lisääntymiseen, kuukautisiin ja seksuaali- ja sukupuoli- vähemmistöihin, joten on loogista, että nämä teemat korostuivat aineistossa. Tunnepuolen tai nautinnon teemojen poissaolosta ei siis voida päätellä sitä, että kirjoittajat eivät pidä niitä tärkeinä tai käsittelemisen arvoisina.

Kommentoijat käsitelivät jonkin verran myös sitä, millaista lähestymistapaa he toivovat koulujen seksuaalikasvatukselta. Yleisimmin toistuvia toiveita olivat asiallisuus ja yksinkertaisuus. Kirjoittajat kertoivat toivovansa neutraalia ja informoivaa seksuaalikasvatusta, joka ei järkytä lapsia. Monet kirjoittajista myös nostivat esiin seksuaalisuuden luonnollisuuden ja lasten suojelemisen:

1. ”Näistä asioista pitää pystyä puhumaan ---asllisesti, informoiden ja nimenomaan siten, että nämä ovat luonnollisia asioita, joista voi puhua ja joita ei pidä hävetä!” (ketju 6, kommentti 102)
2. ”Mutta jos asioista on ihan pakko puhua koulussa jo tässä vaiheessa niin pitäisi sen olla mahdollisimman yksinkertaista, asiallista, selkeää ja helposti ymmärrettävää niin että alakoululaisia ei turhaan järkytetä --.” (ketju 6, kommentti 88)

3. ”Jos kerrotaan niin, että voidaan suojata ja tukea lapsia ja luoda pohjaa asian ymmärrykselle jollain positiivisella tavalla, niin sittenhän se olisi hyvä. Toivottavasti ei ole mitään pelkkiä elinten kuvia ja seksi =penetraatio?” (ketju 6, kommentti 79)

Seksuaalikasvatuksen sisältöihin liittyvät kommentit keskittyivät usein kritisoimaan jotakin nykyisessä seksuaalikasvatuksessa. On kuitenkin kiinnostavaa, että aloittajien mielipiteitä kritisoitiin lähes kaikkien teemojen kohdalla. Painopiste aloituksissa oli siis negatiivinen, mutta kommentoijat painottivat usein koulujen seksuaalikasvatuksen asianmukaisuutta ja hyödyllisyyttä. Ainoa poikkeus oli seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen käsittely, joka herätti enemmän vastustusta kuin hyväksyntää aineistossa. Tarkastelen seuraavaksi tätä teemaa tarkemmin.

4.3.2 Vastustettava sisältö

E erityisen suurta vastustusta ketjuissa herätti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvät aiheet. Kritiikkiä kohdistettiin varsinkin ei-heteroseksistä kertomiseen sekä ajatukseen sukupuolen moninaisuudesta. Sukupuoli käsitettiin biologisena ja kaksijakoisena tosiasiana (esimerkki 1), minkä lisäksi keskustelu oli vahvan heteronormatiivista. Seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta kertominen nähtiin turhana tai jopa haitallisena lapsille. Lisäksi yleinen näkemys oli, että niin sanotuista sateenkaariperheistä tehdään liian iso asia (esimerkit 2 ja 3).

1. ”Ei pienen lapsen tarvitse ymmärtää kaikkea seksistä. Riittää että kerrotaan että vauvan tekoon tarvitaan mies ja nainen.” (ketju 1, kommentti 6)
2. ”Paljonko näitä sateenkaari perheitä on suomessa 3-5 %? miksi täsät pienestä osasta kansaa tehdään näin suuri numero ???
- ei ole mitään näitä vastaan, mutta ihmettelen.” (ketju 1, kommentti 13)
3. ”Netistä löytyy apua ja tietoa. Ei sitä tarte kaikille tyrkyttää yhden ihmisen takia.” (ketju 2, kommentti 108)

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä ei kuitenkaan asetettu ketjuissa samalle viivalle, vaan sukupuolivähemmistöistä kertomista kritisoitiin vielä seksuaalivähemmistöistä kertomista enemmän. Seksuaalivähemmistöistä kertominen nähtiin ketjuissa turhana tai haitallisena, mutta sukupuolivähemmistöjen olemassaolo kiellettiin kokonaan ja niistä kertominen nähtiin valheellisena (esimerkit 1 ja 2). Muutamit kommentoijat jopa vertasivat nykytilannetta seksuaalivähemmistöistä kertomiseen 1990-luvulla korostaen, että silloin toimittiin paremmin (esimerkki 3).

1. ”Opettajien tehtävänä on jakaa oikeaa tietoa ja oikoa virheellisiä käsityksiä. ”Kihlströmin mielestä [...] sukupuolia enemmän kuin kaksi.” Tällainen virheellinen käsitys on ainakin opettajien syytä oikoa. Kaikilla nisäkkäillä on kaksi ja vain kaksi sukupuolta.” (ketju 1, kommentti 49)
2. ”Valhe on valhetta vaikka päälle kaataisi kilon glitteriä ja kirjainyhdistelmiä. Jäljet pelottavat.” (ketju 2, kommentti 19)
3. ”Ei silloin koko yhteiskuntaa yritetty valjastaa äärettömän marginaalisen vähemmistön mielen mukaiseksi.” (ketju 2, kommentti 140)

Jos vähemmistöistä kertominen nähtiin ketjuissa haitallisena, liittyi se usein pelkoon aiheesta kertomisen seurauksista. Keskiössä monissa kommentteissa oli lasten suojeleminen (esimerkki 1). Yleisimpiä pelkoja oli se, että opetus ”sekoittaa nuorten päät”. Tämä tarkoitti kirjoittajille esimerkiksi sitä, että lasten ja nuorten käsitys omasta sukupuolestaan tai seksuaalisuudestaan hämärtyy (esimerkit 2 ja 3).

1. ”Jospa kuitenkin suojeltaisiin lapsia tällaiselta vaaralliseltakin aivopesulta” (ketju 2, kommentti 81)
2. ”Lapset ja nuoret ovat vielä herkässä iässä ja monet etsivät vielä omaa identiteettiään. En haluaisi, että aletaan opettamaan alaikäisille sateenkaari asiaa. [—] Tämä ideologia sekoittaa varmasti monen nuoren pään.” (ketju 2, kommentti 67)
3. ”Ei ala-aste ikäisen tarvitse miettiä seksuaalisuuttaan yms. siihen liittyviä asioita, antaa lapsien olla lapsia. Yläasteella on taas monella jo murrosikä täysillä päällä, ja silloin hormonihuuruissa monet voivat kuvitella olevansa jotain, mitä eivät kuitenkaan ole, kun olo vähän tasaantuu.” (ketju 2, kommentti 62)

Kritiikkiä kohdistettiin sukupuolen moninaisuuden lisäksi erityisesti muista seksitavoista kuin yhdynnästä kertomiseen, koska ne nähtiin turhana tai haitallisena. Vähemmistöjä käsittelevän ketjun aloitus käsitteli juuri seksistä kertomista, joten seksin korostuminen ei ole yllättävää. Suhtautuminen kaikkeen seksistä kertomiseen oli vähättelevä, ja lisäksi seksistä kertominen nähtiin monin tavoin sen ”tuputtamisena” lapsille (esimerkki 1). Tämä on huomattavan erilainen suhtautuminen verrattuna muihin, miehen ja naisen välistä seksiä käsitteleviin ketjuihin.

1. ”Toi on niin käsittämätöntä. Ei seksi sentään niin tärkeää ole. Nuorena enemmän mutta ei enää vanhempana. Pois kouluista tuommoset tuputtavat opettajat!” (ketju 1, kommentti 32)

Erityistä kritiikkiä ketjuissa kohdistettiin ihmisoikeus- ja kansalaisjärjestö Seta ry:n tarjoamiin työpajoihin, jotka käsittelevät seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuutta. Ketjuissa kritisoi- tiin Setan ideologisuutta ja toisteltiin näkemystä siitä, että aatteelliset yhdistykset eivät kuulu kouluihin (esimerkki 1). Kritiikki kytkeytyi keskustelupalstalla vahvasti erilaisiin kauhukuviin siitä, mitä tapahtuu, jos Setan annetaan pitää kouluissa näitä ”sateenkaarityöpajoja” (esimerkki 2). Yleinen näkemys oli se, että Seta on uhka lasten turvallisuudelle ja hyvinvoinnille.

1. ”Mielestäni aatteellisilla yhdistyksillä ei ole asiaa kouluihin, edustivatpa he sitten mitä aatetta tahansa. Terveystiedon ja/tai biologian tunneilla ymmärtääkseni on seksuaalikasvatusta, eiköhän se riitä.” (ketju 2, kommentti 9)
2. ”Lapset haluavat olla mieliksi aikuisille, ja kun opettaja silmät loistaen nostaa su- kupuolihämmennyneen jalustalle ja jättää tavallisen lapsen huomiotta, voi monikin murrosiän lähestyessä langeta tähän doktriiniin.” (ketju 2, kommentti 41)

Jotkut kommentoijat nostivat esiin sen, että ihmisten erilaisuudesta ja seksuaalisuuden ja suku- puolen moninaisuudesta on hyväksyttävää puhua kouluissa (esimerkki 1). Myös Setan työpä- joja puolustavia näkökulmia nousi esiin, ja nämä näkemykset perusteltiin opetuksen asiallisuu- della ja kiihkottomuudella (esimerkki 3). Neutraalit tai positiiviset näkemykset olivat kuitenkin huomattavasti harvemmassa kuin kritisoiivat ja negatiiviset näkemykset.

1. ”Erilaisista ihmisistä, sukupuoli-identiteeteistä yms voi ihan hyvin puhua koulussa. Kunhan se opetus vedetään opettajan johdolla järkevästi ja kerrotaan myös em hoi- tojen vaikutuksista ja niiden pysyvyydestä.” (ketju 2, kommentti 135)
2. ”Siis mitä te luulette, että siellä pajoissa tapahtuu? SETA käskee kaikkia ryhtymään homoiksi? Siellä käydään terminologiaa läpi, saa esittää kysymyksiä ja keskustel- laan aiheesta. Ei mitään sen kummempaa.” (ketju 2, kommentti 27)

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä käsittelevät kommentit olivat siis suurelta osin negatiivi- sia, ja seksuaalikasvatuksen kritiikki kohdistui vahvimmin juuri vähemmistöistä kertomista kohtaan. Pohdin seuraavaksi tutkielmani tulosten merkitystä aiemman tutkimuskirjallisuuden avulla. Teoretisoin myös syitä seksuaalikasvatuksen kohtaamalle kritiikille aineistossa, ja tar- kastelen tutkielman rajoituksia ja mahdollisia jatkotutkimuksen kohteita.

5 Yhteenveto ja pohdinta

Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää, millaisia käsityksiä ja näkemyksiä koulujen seksuaalikasvatuksesta ilmenee Vauva.fi-verkkofoorumin keskusteluissa. Keskustelupalstalta paljastui sekä mielipiteitä jakavia aiheita että sellaisia teemoja, joista oltiin pitkälti samaa mieltä. Tutkimalla kuutta eri ketjua ja analysoimalla niitä laadullisen sisällönanalyysin avulla aineistosta löytyi kolme selkeää teemaa: käsitykset seksuaalikasvatuksesta, seksuaalikasvatuksen ajoitus ja sen sisältö. Tutkielmani tulokset osoittavat, että Vauva.fi-sivuston ketjuissa näkyy samanaikaisesti sekä vanhentunut näkemys seksuaalikasvatuksesta että sen tunnistaminen, että maailma on muuttunut ja seksuaalikasvatuksen kuuluu muuttua sen mukana.

Yleisesti kirjoittajat suhtautuivat seksuaalikasvatuksen tarjoamiseen positiivisesti. Seksuaalikasvatusta pidettiin tärkeänä ja sen tarjoaminen kouluissa hyväksyttiin yksittäisiä kommentteja lukuun ottamatta. Tulokset ovat siten linjassa aiemman tutkimuksen kanssa: suomalaisten on todettu olevan tyytyväisiä koulujen seksuaalikasvatukseen (Väestöliitto 2017b; Kontula & Meriläinen 2007). Vanhempien on myös todettu kannattavan koulujen seksuaalikasvatusta sekä Suomessa että ulkomailla (Kontula & Meriläinen 2007, 53; WHO & BZgA 2010, 13).

Ennakoivaa seksuaalikasvatusta pidettiin aineistossa useimmiten parhaana tapana toimia. Ennakoivan seksuaalikasvatuksen ajateltiin vähentävän esimerkiksi vahinkoraskauksien ja seksitautien leviämisen riskiä ja parantavan siten nuorten seksuaaliterveyttä. Myös tutkimusten mukaan ennakoiva seksuaalikasvatus johtaa parempaan seksuaaliterveyteen (Robinson 2012; Grunseit ym. 1997; Kirby 2008), minkä lisäksi nuoret itse toivovat seksuaalikasvatuksen olevan ennakoivaa (Pound ym. 2016; Mkumbo 2014; Ezer ym. 2019). Kommentoijien näkemykset olivat siis myös tältä osin yhteneväisiä tutkimuskirjallisuuden kanssa.

Aineiston yleisimmin hyväksytty teema seksuaalikasvatuksen sisällöissä oli lisääntymisestä ja ehkäisystä kertominen. Tämä ei ole yllättävää, koska raskauksien ja seksitautien välttäminen on nähty yhtenä koulujen seksuaalikasvatuksen tärkeimmistä tehtävistä (WHO & BZgA 2010). Myös murrosiän muutoksista kertominen hyväksyttiin yleisesti keskustelupalstalla. Vastustusta taas herätti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä kertominen ja hieman myös seksivalistuksen tarjoaminen, koska niiden epäiltiin uhkaavan lasten turvallisuutta ja hyvinvointia.

Keskustelupalstalla toistui ketjusta riippumatta huoli siitä, miten paljon lapset ja nuoret ovat valmiita vastaanottamaan tietoa seksuaalisuudesta ja seksistä. Tämä ei ole yllättävää, sillä tut-

kimusten mukaan aikuisilla on taipumus aliarvioida lasten kykyä ymmärtää seksuaalikasvatuksen tuomaa tietoa (Davies & Robinson 2010; Robinson 2012). Huolien kautta lasten ja nuorten suojeleminen nousi usein esiin palstalla. Seksuaalikasvatusta kehuvat ja ennakoimista kannattavat kommentoijat kertoivat lasten olevan valmiita tiedolle ja tiedon suojelevan heitä. Seksuaalikasvatusta kritisoivat ja suppeampaa seksuaalikasvatusta kannattavat kommentoijat taas pelkäsivät liian aikaisen tiedon uhkaavan lasten turvallisuutta ja terveyttä. Tutkimukset ovat kuitenkin toistuvasti osoittaneet, ettei kertominen seksuaalisuudesta ja seksistä johda sosiaaliin ongelmiin vaan voi vähentää niitä (Grunseit ym. 1997; Levine 2002; Kirby 2008). Kokonaisvaltainen ja ennakoiva seksuaalikasvatus auttaakin siten lasten ja nuorten suojelemisessa.

Aineistoa tarkasteltaessa on hyvä pohtia sitä, miten esiin nousseet näkemykset suhteutuvat nuorten toiveisiin. Kommentoijien toiveet koulujen seksuaalikasvatukselta olivat osittain samoja kuin nuorilla. Nuorten toive ennakoivasta, asiallisesta ja informoivasta seksuaalikasvatuksesta on noussut esiin niin suomalaisissa (Kontula & Meriläinen 2007) kuin kansainvälisissäkin tutkimuksissa (Pound ym. 2016; Ezer ym. 2019). Aineistossa ilmenneet näkemykset erosivat nuorten mielipiteistä eniten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohdalla. Ketjuissa vähemmistöistä kertominen nähtiin turhana tai haitallisena, kun taas nuoret toivovat seksuaalisuuden moninaisuudesta lisää tietoa (Pound ym. 2016; Aranda ym. 2018; Mitchell ym. 2014, 71–73; Ezer ym. 2019). Kommentoijien näkemykset siis poikkesivat nuorten näkemyksistä.

Kommentoijien mielipiteitä on kiinnostavaa verrata myös opettajien näkemyksiin ja kokemukseen sekä opetussuunnitelman sisältöihin. Keskustelupalstalla eniten mielipiteitä jakavat teemat eli seksi ja vähemmistöt olivat pitkälti samoja kuin ne, jotka opettajat ovat raportoineet hankalimmiksi opettaa (ks. luku 2.4). Nuorten lisäksi myös opettajat korostavat tai ainakin haluavat korostaa seksuaalikasvatuksessa suvaitsevaisuutta (Kontula 2010) ja kertoa seksuaalivähemmistöistä (Eisenberg ym. 2013). Lisäksi opetussuunnitelma korostaa suvaitsevaisuutta ja ohjaa perehtymään kouluissa sekä seksuaalisen kehityksen että sukupuolen moninaisuuteen (Opetushallitus 2014, 18, 400). Kommentoijien näkemykset siis poikkesivat nuorten lisäksi opettajien näkemyksistä ja opetussuunnitelmassa määritellyistä yleisistä tavoitteista.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä puhuttaessa kritiikki kohdistui useammin sukupuolen moninaisuutta kuin seksuaalisuuden moninaisuutta kohtaan. Uskon tämän liittyvän siihen, kuinka kauan aiheet ovat olleet esillä, eli kuinka kauan ihmiset ovat ehtineet tottua niihin. Seksuaalivähemmistöistä on puhuttu valtavirtakeskustelussa huomattavasti sukupuolivähemmistöjä kauemmin, ja seksuaalisuuden moninaisuuteen liittyvää stigmaa ja vastustusta on saatu

lievennettyä ahkeran työn avulla. Sukupuolivähemmistöt ovat väestölle tuntemattomampi ja uudempi asia, minkä seurauksena suhtautuminen voi olla negatiivisempaa.

Tästä huolimatta on huomioitava se, että ketjuissa suhtauduttiin konservatiivisesti ja kriittisesti myös seksuaalivähemmistöistä kertomista kohtaan. Seksuaalivähemmistöistä kertomisen kerrottiin kommentteissa johtavan monenlaisiin kärjistettyihin uhkakuviiin tai jopa dystopioihin, ja käytetyt sanavalinnat heijastelivat taustalla vaikuttavia ajattelutapoja. Ketjuissa puhuttiin muun muassa ”homojen tuputuksesta”, ”huuhaasta” ja ”aivopesusta”, eli suhtautuminen seksuaalivähemmistöihin ei pääsääntöisesti ollut neutraalia tai hyväksyvää.

Mielenkiintoista tuloksissa on se, miten paljon myönteisemmin seksivalistukseen suhtauduttiin miesten ja naisten välisestä seksistä puhuttaessa. Seksivalistusta käsittelevissä ketjuissa oli pääosin hyväksyvä asenne, ja aiheen ymmärrettiin olevan tärkeä. Vähemmistöjä käsittelevissä ketjuissa taas vähäteltiin seksin tärkeyttä ja kritisoitiin sen ”tuputtamista” lapsille. Samanlaiset kommentit siitä, että lasten kuuluu tietää seksistä ennen sen harrastamista, saivat toisissa ketjuissa valtavasti positiivista palautetta ja toisaalla niihin kertyi negatiivisia ääniä. Tätä selittää varmasti se, millainen seksi voi johtaa raskauteen, mutta uskon myös homofobialla olevan osuutta asiaan. Myös tutkimuskirjallisuuden mukaan seksuaalikasvatuksen vastustus voi johtua siitä, että seksuaalisuuden moninaisuutta ei hyväksytä (Robinson 2012, 82).

Keskustelupalstalla väiteltiin paljon siitä, onko koulussa parempi keskittyä varoitteluun vai kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen. Nämä eivät kuitenkaan sulje toisiaan pois, ja koulussa on tarvetta molemmille. Vaikka palstalla korostui varoittelun ja ongelmien ennaltaehkäisyn tärkeys, ei tämän tarvitse tarkoittaa niukkaa tai suppeaa seksuaalikasvatusta. Toisin sanoen monipuolinen ja kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus ei tarkoita sitä, että lisääntymisestä ja ehkäisystä ei enää kerrota. Virallisen seksuaalikasvatuksen ennaltaehkäisevän funktion ei myöskään tarvitse tarkoittaa, että seksuaalikasvatus on luonteeltaan negatiivista.

Analysoimissani ketjuissa seksuaalikasvatus pelkistyi usein seksivalistuksesta puhumiseen. Joissakin ketjuissa ja kommentteissa näkyvillä oli hyvin suppea käsitys seksuaalikasvatuksesta. Tämä ei ole yllättävää, sillä aikuisten on todettu voivan käsittää seksuaalisuus lapsista puhuttaessa vain seksuaalisena kanssakäymisenä ja suuntautumisenä sen sijaan, että se ymmärrettäisiin keskeiseksi osaksi subjektiivisuutta (Davies & Robinson 2010). On kuitenkin myös huomioitava, että suuri osa ketjujen aloituksista käsitteli seksivalistusta. Muiden aiheiden puuttumisesta ei voida päätellä, etteivät kommentoijat pidä niitä tärkeänä osana seksuaalikasvatusta.

Verkkokeskusteluja tutkittaessa on huomioitava, että vain pieni osa suomalaisista osallistuu verkkokeskusteluihin aktiivisesti (Matikainen 2009, 33). Verkkokeskustelujen kommentoijilla voi myös olla muuta kansaa vahvempia tai negatiivisempia näkemyksiä (Hakala & Vesa 2013, 224), ja palstojen tyypilliset käyttäjät saattavat sortua impulsiiviseen tai aggressiiviseen kommentointiin muita useammin (Barnes 2018, 75–78). Lisäksi aloittajien mielipide voi kerätä ketjuun samanmielisiä kirjoittajia (Barnes 2018, 118; Hakala & Vesa 2013, 224). Siksi ei ole yllättävää, että ketjuissa korostuivat negatiiviset näkemykset.

Tutkimuksen tekemistä rajoitti se, että kaikista teemoista ei keskusteltu palstalla tasapuolisesti. Monet tutkimuskirjallisuudessa korostuneet teemat, kuten seksin ja ihmissuhteiden tunnepuoli ja seksuaalinen nautinto, jäivät pitkälti käsittelemättä. Olisivatko analyysin tulokset erilaisia, jos joku ketjuista olisi käsitellyt kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksen ja monipuolisten aiheisältöjen teemoja suuremmin? Koska ketjut keskittyivät suurelta osin seksivalistukseen ja vähemmistöihin, jatkotutkimuksessa olisi kiinnostavaa kiinnittää huomiota muihin aiheisältöihin, jotta näkemyksiä kokonaisvaltaisesta seksuaalikasvatuksesta voitaisiin kartoittaa lisää.

Olisi myös kiinnostavaa tutkia keskustelupalstojen näkemyksiä suuremmalla aikavälillä, jotta voitaisiin selvittää, ovatko ne muuttuneet ajan saatossa. Samalla voitaisiin tutkia sitä, nouseeko palstoilla eri aikoina esiin erilaiset teemat. Lisäksi olisi syytä tutkia suomalaisten suhtautumista koulujen seksuaalikasvatukseen tarkemmin, jotta tutkielmani tuloksia voisi verrata yleisesti vallitseviin näkemyksiin. Yleisesti jatkotutkimuksessa tulisi antaa enemmän painoarvoa erityisesti lasten ja nuorten näkökulmalle. He kertovat tutkimuksissa selkeästi toiveistaan liittyen seksuaalikasvatukseen ja haluavat osallistua seksuaalikasvatuksen suunnitteluun ja toteutukseen (Ezer ym. 2019; Mitchell ym. 2014; Helbekkmo 2021). Siksi jatkotutkimus on tärkeää erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

Lähteet

Tutkimuskirjallisuus

Aranda, Kay & Coleman, Lester & Sheriff, Nigel S. & Cocking, Chris & Zeeman, Laetitia & Cunningham, Liz (2018) Listening for commissioning: A participatory study exploring young people's experiences, views and preferences of school-based sexual health and school nursing. *Journal of Clinical Nursing* 27:1–2, 375–385. DOI: 10.1111/jocn.13936

Barnes, Renee (2018) *Uncovering online commenting culture: Trolls, Fanboys and Lurkers*. Cham: Springer International Publishing.

Cacciatore, Raisa & Ingman-Friberg, Susanne (2016) Seksuaalikasvatus on hankala sana. Teoksessa Raisa Cacciatore & Susanne Ingman-Friberg (toim.) *Keho on leikki : avain luonnolliseen seksuaalikasvatukseen alle kouluikässä*. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 82–86.

Davies, Cristyn & Robinson, Kerry H. (2010) Hatching Babies and Stork Deliveries: Risk and Regulation in the Construction of Children's Sexual Knowledge. *Contemporary Issues in Early Childhood* 11:3, 249–262. DOI: 10.2304/ciec.2010.11.3.249

Eisenberg, Marla E. & Madsen, Nikki & Oliphant, Jennifer A. & Sieving, Renee E. (2013) Barriers to Providing the Sexuality Education That Teachers Believe Students Need. *The Journal of School Health* 83:5, 335–342. DOI: 10.1111/josh.12036

Ezer, Pauline & Kerr, Lucille & Fisher, Christopher M. & Heywood, Wendy & Lucke, Jayne (2019) Australian students' experiences of sexuality education at school. *Sex Education* 19:5, 597–613. DOI: 10.1080/14681811.2019.1566896

Grunseit, Anne & Kippax, Susan & Aggleton, Peter & Baldo, Mariella & Slutkin, Gary (1997) Sexuality Education and Young People's Sexual Behavior: A Review of Studies. *Journal of Adolescent Research* 12:4, 421–453. DOI: 10.1177/0743554897124002

Helbekkmo, Elin & Tempero, Helene Trengereid & Sollesnes, Ragnhild & Langeland, Eva (2021) 'We expected more about sex in the sex week' – A qualitative study about students' experiences with a sexual health education programme, from a health-promotion perspective. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being* 16:1, 1–10. DOI: 10.1080/17482631.2021.1963035

- Jones, Rachel. K. & Biddlecom, Ann E. (2011) Is the Internet Filling the Sexual Health Information Gap for Teens? An Exploratory Study. *Journal of Health Communication* 16:2, 112–123. DOI: 10.1080/10810730.2010.535112
- Kirby, Douglas & Coyle, Karin (1997) School-based Programs to Reduce Sexual Risk-taking Behavior. *Children and Youth Services Review* 19:5–6, 415–436. DOI: 10.1016/S0190-7409(97)00025-X
- Kontula, Osmo & Meriläinen, Henna (2007) *Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa*. Helsinki: Vammalan kirjapaino Oy.
- Kontula, Osmo (2010) The evolution of sex education and students' sexual knowledge in Finland in the 2000s. *Sex Education* 10:4, 373–386. DOI: 10.1080/14681811.2010.515095
- Matikainen, Janne (2009) *Sosiaalisen ja perinteisen median rajalla*. Viestinnän laitoksen tutkimusraportteja 3. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Mitchell, Anne & Patrick, Kent & Heywood, Wendy & Blackman, Pamela & Pitts, Marian (2014) *5th National Survey of Australian Secondary Students and Sexual Health 2013*. Melbourne: Australian Research Centre in Sex, Health and Society, La Trobe University. https://www.latrobe.edu.au/_data/assets/pdf_file/0004/576661/ARCSHS-SSASH-2013.pdf Viitattu 18.4.2025.
- Mkumbo, Kitila A. K. (2014) Students' attitudes towards school-based sex and relationships education in Tanzania. *Health Education Journal* 73:6, 642–656. DOI: 10.1177/0017896913510426
- Mäkelä, Katariina (2000) *Avioseksistä aidsiin – seksuaalikasvatuksen teemoja suomalaisissa oppikirjoissa 1950-luvulta 1990-luvulle [pro gradu-tutkielma]*. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta.
- Opetushallitus (2014) *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf Viitattu 10.4.2025.
- Pound, Pandora & Langford, Rebecca & Campbell, Rona (2016) What do young people think about their school-based sex and relationship education? A qualitative synthesis of young people's views and experiences. *BMJ Open* 6:9, e011329. DOI: 10.1136/bmjopen-2016-011329

Rinkinen, Tuija (2012) Nuorten kysymyksiä seksuaaliterveydestä Väestöliiton Internetpalvelussa: ”Toivon, että vastaat koska en uskalla kysyä keneltäkään muulta aikuiselta!!!” Helsinki: Väestöliitto.

Robinson, Kerry H. (2012) Innocence, Knowledge and the Construction of Childhood : The Contradictory Nature of Sexuality and Censorship in Children’s Contemporary Lives. Oxford: Routledge. DOI: 10.4324/9780203117538

Rock, Ellen M. & Ireland, Marjorie & Resnick, Michael David (2003) To Know That We Know What We Know: Perceived Knowledge and Adolescent Sexual Risk Behavior. Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology 16:6, 369–376. DOI: 10.1016/j.jpag.2003.09.003

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi [ePub-versio]. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi. <https://www.elibslibrary.com/book/9789520400118> Viitattu 29.4.2025.

Turtiainen, Riikka & Östman, Sari (2013) Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa: Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) Oteita verkosta: verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino, 47–65.

Vilkkä, Hanna (2021) Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Väestöliitto (2017a) FINSEX: Seksuaaliasenteet. Tietovuoto / Lokakuu 2017. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/finsex-seksuaaliasenteet/> Viitattu 12.4.2025.

Väestöliitto (2017b) Miten seksielämän aloittaminen on muuttunut? Tietovuoto / Helmikuu 2017. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/miten-seksielaman-aloittaminen-on-muuttunut/> Viitattu 12.4.2025.

Väestöliitto (n.d.) Lasten kehotunnekasvatus. <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/> Viitattu 22.4.2025.

WHO & BZgA (2010) Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa: Suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille ja asiantuntijoille. Suomentanut Semantix Lingua Nordica Oy. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisuja. Helsinki: Valopaino Oy

WHO (2006) Defining sexual health. Report of a technical consultation on sexual health, 28–31 January 2002. Geneva, World Health Organization. <https://www.cesas.lu/perch/re-sources/whodefiningsexualhealth.pdf> Viitattu 8.4.2025.

Esimerkkeinä käytetyt opinnäytetyöt

Jokinen, Aino & Kela, Viivi (2020) Seksuaalikasvatusta oppilaiden ehdoilla. Oppilaiden käsityksiä ja toiveita kartoittavalla design-tutkimuksella kohti mielekästä seksuaalikasvatusta [pro gradu -tutkielma]. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201912036527>

Kanniainen, Jenna (2022) Opettajien käsityksiä alakoulun seksuaalikasvatuksesta ja sen toteuttamisesta [pro gradu -tutkielma]. Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-202212093687>

Mäkinen, Anna & Teikari, Kirsi (2013) Luokanopettajien valmiudet seksuaalikasvatukseen [pro gradu -tutkielma]. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta.

Puromäki, Vilma & Sarkkinen, Fanni (2017) Opettajien käsitykset seksuaalikasvatuksen opettamisesta viidennellä vuosiluokalla [pro gradu -tutkielma]. Itä-Suomen yliopisto, filosofinen tiedekunta. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20180085>

Repo, Sanna & Ylitalo, Elsa (2023) ”Tuntuu kuin kukaan ei uskaltaisi kysyä tai edes puhua mitään.” 6.-luokkalaisten kokemuksia alakoulun seksuaalikasvatuksesta [pro gradu -tutkielma]. Oulun yliopisto, kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-202306192640>

Liite 1. Aineistona käytetyt ketjut

Ketju 1: <https://www.vauva.fi/keskustelu/5469824/hyvinkaalainen-opettaja-lasten-seksuaalikasvatus-ei-riita-opetusta?page=1>

Ketju 2: <https://www.vauva.fi/keskustelu/4999347/sanna-ukkola-kolumni-seta-ja-heratysliikkeet-eivat-kuulu-kouluihin-jattakaa?page=9>

Ketju 3: https://www.vauva.fi/keskustelu/4490952/ketju/koulujen_liian_varhainen_seksuaaliopetus?page=0

Ketju 4: <https://www.vauva.fi/keskustelu/5657369/opetetaanko-ala-asteella-4-5-luokalla-tytoille-menkoista?page=0>

Ketju 5: <https://www.vauva.fi/keskustelu/4457337/raskaudella-pelottelu?page=2>

Ketju 6: <https://www.vauva.fi/keskustelu/4308118/katsoin-5-luokkalaiseni-ymparistoon-kirjaa-ja-siella-oli-kokonainen-kappale?page=0>